

150576

МОЛОДНЯК

ДРУГІЙ ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЛЕНІНСЬКОГО КОМСОМОЛУ
ПАКІЙ ПРИВІТ!

5-6

1 9 3 2

ДВОУ ЛІТЕРАТУРА І МИСТЕЦТВО

Ц І Н А 85 К О П.

V.N. Karazin Kharkiv National University

00278725

	Стор.
На рівень нових завдань	3
ПЕТРО ЛИХОЛАЙ — Солідарність (Поезія)	9
ОЛ. ДЬОМІН — Хронометраж ентузіязму	12
ЯРОСЛАВ ГРИМАЙЛО — Дніпробуд (ро- ман)	23
Т. ГОЛЬДЕНБЛАТ — На мартенах Дні- просталі	35
ГРИГОРІЙ ЕПІК — Петро Ромен (роман)	37
ОЛ. СЕНИК — Перший струм (поезія) . .	81
ПЕТРО РЕЗНІКОВ — Шахта кличе . . .	82
О. ГРЕНЕР — Про „Удари бригад“ М. Ше- ремета	104

СЕРЕД КНИЖОК ТА ЖУРНАЛІВ:

СТ-АН — П. Байдебура. „Шахта № 10“ .	113
ОЛ. КОВАЛЬЧУК — М. Мінько „Кокус- ники“	115
СТ. КОРОЛЬ — П. Радченко. „Залізні шори“	116
О. ЖДАНОВІЧ — Комсомольці у творчо- сті робітників-ударників Одеси	118

ЛІТ.-МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА:

Відозва дніпрельстанівців до проле-
тарської літератури. — Друга ви-
робнича нарада поетів. — Постанова
загальних зборів „Молодняка“. —
Вітаємо історичну постанову. — На
ліквідаційних зборах „Молодня-
ка“. — На ліквідаційних зборах
ВУСПП'у. — Про перебудову літе-
ратурно-художніх організацій . . . 122-127

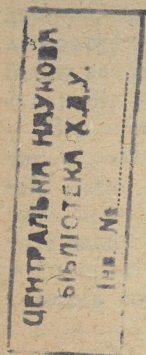
Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

К 6516

Молодняк

ОРГАН ЦК ЛКСМУ

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ
ТА ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ-МІСЯЧНИК

5-6

(65 - 66)

ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ

ДВОУ-ЛІМ

1932

59 68

Бібліографічний опис цього видання
зміщено в „Літописі Українського
Друку“, „Картковому репертуарі“ та
інших покажчиках Української Книж-
кової Палати

ДВОУ УПП. 7 Друкарня ім. Фрунзе.

Харків, Донець-Захарж., 6.

Укрголовліт 3070.

Прим. 4025

Зам. 727.

НА РІВЕНЬ НОВИХ ЗАВДАНЬ*

ВСТУП СРСР у період реконструкції всього народного господарства, розгорнутий наступ соціалізму на капіталістичні елементи усім фронтом поставили на порядок денний потребу рішуче перебудувати методи і форми роботи та керівництва в усіх галузях соціалістичного будівництва. Завдання і характер перебудови роботи по-новому з винятковою теоретичною глибиною й найбільшою ясністю уґрунтував і виклав тов. Сталін у своїй промові „*Нова обстановка, нові завдання господарчого будівництва*“.

Вимога партії перебудуватись відповідно до нових завдань соціалістичного будівництва стосується не тільки господарських організацій. Ця вимога стосується геть усіх організацій, всіх ділянок соціалістичного будівництва, в тім числі й ідеологічного фронту.

В галузі ідеологічній партія провела рішучу боротьбу з ворожими марксизмові-ленінізмові теоріями. Викрито й розтрощено рубінщину, механіцизм і меншовикующий ідеалізм, антимарксистські теорії на аграрному фронті, переверзівщину, літфронтівщину. Лист тов. Сталіна до редакції журналу „Пролетарська революція“ дає нищівну критику троцькістських контрабандистів, ревізіоністів всіх гатунків і гнилого лібералізму в питаннях історії більшовизму. Він відіграв найважливішу роль у підсиленні партійної пильності щодо вилазок класового ворога та його агентури на всьому ідеологічному фронті.

Постанова ЦК ВКП(б) з 23 квітня „*Про перебудову літературно-художніх організацій*“ має величезне значення для цього фронту, ґрунтовно і конкретно ставить питання про перебудову літературно-художніх організацій відповідно до нових завдань, що більш за інші організації загаялись з перебудовою, вельми відстали від темпів і вимог життя.

Вирішальні успіхи соціалізму останніх років спричинили рішучий перехід величезної більшості старої технічної інтелігенції на бік радянської влади, одвертий і послідовний перехід на ці самі позиції найвидатніших вчених країни, що віддають свої багаті знання справі соціалізму. Це конкретно виявилось, зокрема, у повороті Всесоюзної академії наук до опрацювання актуальних завдань соціалістичного будівництва.

* Стаття з „Правди“ з 9 травня 1932 р., № 127.

В галузі літератури цей поворот виявився в активній участі широких письменницьких кадрів, що стоять на платформі радянської влади, в соціалістичному будівництві і що позначилось на їхній художній творчості (Л. Леонов, Н. Тіхонов, М. Шагінян, Малишкін і інші).

П'ятнадцять років пролетарської диктатури прилучили до науки, техніки, літератури й мистецтва десятки й сотні тисяч робітників і селян. Чималою мірою зросли *„кадри пролетарської літератури й мистецтва, висунулись нові письменники й художники із заводів, фабрик, колгоспів“*. Маркс і Ленін завжди підкреслювали ту тезу, що справді є невичерпні таланти в гущі народних мас. Ці таланти гинули й гинуть у країнах капіталу. А внас же, в країні пролетарської диктатури, створено можливість безмежного розквіту й зростання творчих сил у всіх галузях культури для найширочезніших мас трудящих.

У світі успіхів соціалізму, зростання нових кадрів пролетарської інтелігенції, повороту на позиції соціалізму старої інтелігенції історичного значення набуває постанова ЦК ВКП(б) з 23 квітня. Вона виявляє зростання нашої літератури й мистецтва, надзвичайно яскраво показує виявлення й піднесення творчих сил із надр трудящих, накреслює конкретні шляхи дальших перемог на цьому фронті.

Постанова ЦК найщільніше поєднана з заходами партії, скерованими на те, щоб науку й техніку зробити приступними для найширочезніших мас трудящих. Вона сприятиме дальшому розвитку літератури й мистецтва в Радянському союзі.

„Кілька років тому, коли в літературі був ще помітний чималий вплив чужих елементів, що аж надто ожили перших років непи, а кадри пролетарської літератури були ще слабкі, партія всіляко допомагала створити й зміцнити окремі пролетарські організації в галузі літератури й мистецтва, щоб зміцнити позиції пролетарських письменників і робітників мистецтва“ (із постанови).

З погляду історії абсолютно потрібне було існування на цьому етапі окремих пролетарських організацій в галузі мистецтва й літератури.

Але останнього часу, в зв'язку з новою обстановою в країні і новими завданнями, що стоять перед літературою й мистецтвом, РАПП із організації, що сприяла зростові літератури й мистецтва, почала перетворюватись на свою протилежність. „Рямці нинішніх пролетарських літературно-художніх організацій, (ВОАПП, РАПП, РАПМ й інші) стають вже вузькі і гальмують серйозний розмах художньої творчості. Ця обставина створює небезпеку перетворення цих організацій із засобу найбільшої мобілізації радянських письменників і художників навколо завдань соціалістичного будівництва на засіб культивування гурткової замкненості, відриву від політичних завдань сучасності та від чималої групи письменників і художників, що співчують соціалістичному будівництву“.

Організаційна структура літературно-художніх організацій не відповідає новій обстанові і завданням літератури. Цю обставину поглиблювали нежиті ще всупереч непосреднім вказівкам партії елементи груповщини, гурткової замкнености й недостатньої самокритики. Групова замкненість, підміна ідейно-виховної роботи адмініструванням сприяли також відривові РАПП від певної частини пролетарських письменників.

Треба також зважити на те, що дальшому розвитку літератури перешкоджають багаті помилки в теоретичних і творчих висловлюваннях деяких провідних робітників РАПП, помилки досі до кінця невикриті і подекуди з далеко не принципових міркувань.

До числа найяскравіших помилок творчого порядку належить ставка на індивідуальний психологізм. Виходячи із цього, розвивалось ідеалістичну теорію „живої людини“, найопукліше сформульовану в тезі: „Світ — це людина“. Цей висновок щільно пов'язувано з такою ось методологічною настановою: „Аналіза психології індивідуальної є кращий шлях літератури до розуміння психології соціальної“ (див. Авербах — „Про завдання пролетарської літератури“).

Але ця *робінзонада* не має нічого спільного з марксизмом. Зрозуміти психологію окремих осіб можна тільки через аналізу суспільних відносин, бо особа є продукт цих відносин.

„Соціолог-матеріаліст, що ставить собі за мету вивчити певні суспільні відносини людей, тим самим вже вивчає й реальні особи, що із їхніх дій і складаються ці відносини. Соціолог-суб'єктивіст, починаючи своє міркування нібито з „живих осіб“, насправді починає з того, що надає цим особам таких помислів і відчужень, що їх він вважає за раціональні (бо, ізолюючи свої „особи“ від конкретної суспільної обстанови, він, отже, відібрав у себе можливість вивчати їхні справжні помисли і почуття), тобто починає з утопії“ (Ленін, том I, стор. 280).

Теоретичні мудрування про індивідуальний психологізм, як про наш курс у літературі, в корні суперечать леніним *методологічним* настановам і неухильно спричинюють відрив від актуальних проблем соціалістичного будівництва та класової боротьби, що чудово доводять деякі романи, надто „Народження героя“.

Неленінські настанови в питаннях теорії культури позначились і на критиці і на художній творчості. Критика, як правило, перебуває на вельми низькому теоретичному рівні, явно відстає від художньої творчости. Якщо в літературі ми маємо останнього часу поважні художні твори („Клим Самгін“ А. М. Горького, „Розгром“ Фадеева, „Брускі“ Панферова, „Разбег“ Ставського й інш.), то не можна говорити про аналогічні успіхи в галузі літературної критики.

● Грубих політичних помилок допустились і щодо попутників. На сторінках керівного журналу „На літературном посту“ в ряді статей культивовано явно „лівацьку“ настанову — „Не попутник, а союзник або ворог“ (№ 2, 1931 року).

Явно не розуміючи процесу повороту письменників, журнал проголошує гасло: „Союзник або ворог, — ось основна постава питання, яку ми даємо нині“ (№ 11-1931 року).

Розвиваючи цю неправильну настанову журналу, тов Авербах намагався підвести під неї теоретичну базу. Схематизуючи й вульгаризуючи лінію партії щодо інтелігенції, він пише: „Йти сьогодні з революцією — значить бути певним „можливості“ побудувати соціалізм у нашій країні. До тих, хто йде з революцією, хіба підходить назва „попутник“, — хіба це не союзник“. Всі інші радянські письменники, не підігнані під цю формулу, відкидається у табір контрреволюції: „...Хіба це не супротивник, не ворог, не агента клясового ворога“ (із „Раппівського щоденника“).

Так, методами голого адміністрування розв'язується проблема „попутництва“. Задачу перетворення й перевиховання попутників знімається. Але така постава питання в корні перечить лінії партії. Останню постанову ЦК про перебудову літературно-художніх організацій усім своїм вістрям скеровано проти „лівацького“ вульгаризаторства, спрощенства в ставленні до попутників, які стоять на платформі радянської влади.

Партія неодноразово давала керівництву РАПП указівки про потребу рішуче перебудувати свою роботу, наблизити її до завдань соціалістичного будівництва. Багато разів зазначувалося на те, що РАПП — не адміністративна, а ідейно-вихована організація. Зазначувалося на потребу розгорнути самокритику, на потребу згуртувати всі сили пролетарської літератури й критики на принципових позиціях. Проте, всі ці прямі й непосредні указівки партії чималою мірою не виконано.

Ось через що так своєчасна постанова ЦК про ліквідацію РАПП і ВОАПП — про об'єднання всіх письменників, що додержують платформи радянської влади і що прагнуть брати участь у соціалістичному будівництві, — в єдиний союз радянських письменників з комуністичною фракцією у ньому. Постанова ЦК рішуче спричинить ліквідацію групової відокремленості, гурткової замкненості, елементів сімейності й необ'єктивності критики. Письменники, що співчують соціалістичному будівництву, разом з пролетарськими письменниками увійдуть до єдиного союзу радянських письменників. Створюється умови, щоб піднести художню літературу на вищу ступінь, щоб здійснювати справді принципіву, розгорнуту боротьбу проти антипролетарських, опортуністичних тенденцій і течій в художній літературі та мистецтві.

Перед союзом радянських письменників і його комуністичною фракцією стоїть величезної ваги завдання — створити високохудожню, соціалістичну своїм змістом, літературу. Союз письменників повинен буде забезпечити такі умови творчості, виховати такі кадри, щоб найближчого майбутнього постала література справді гідна нашої великої доби, гідна кляси, що героїчно здійснює побудування нового, некласового суспільства.

Гасло „За соціалістичну літературу, за Магнетобуди літератури

має стати за прапор союзу письменників. Пролетаріят під проводом компартії будує соціалізм, творить соціалістичну культуру. Література є частка загального фронту культурного будівництва. Пролетарська література, що правильно відзеркалює соціалістичні відносини, — і ті що склались, і ті, що складаються, безперечно своєю суттю є соціалістична. Проте, неправильно є цілковито ототожнювати пролетарську літературу доби переходового періоду, соціалістичну своєю суттю, з літературою соціалістичного суспільства.

Перед союзом радянських письменників постають гігантські завдання в зв'язку з другою п'ятирічкою. Найважливіше політичне завдання другої п'ятирічки є ліквідувати капіталістичні елементи й класи взагалі, побудувати безкласове соціалістичне суспільство й перетворити всіх трудящих на активних і свідомих будівників соціалізму. Письменники повинні усвідомити всі процеси боротьби пролетаріату за знищення клас і за побудування соціалізму в усій їх конкретності й суперечностях.

Художник має відтворювати не голу схему боротьби й будівництва, а повинен показати діалектику життя, боротьби й будівництва, труднощі на цьому шляху і їх героїчне переборення, художник зобов'язаний все це показати на конкретних прикладах, підносячись у своїх узагальненнях до вершин філософської думки марксизму-ленінізму.

Зробити ж це можна, невинно працюючи над засвоєнням філософських основ марксизму-ленінізму, зрозумівши й втілюючи у своїй творчості всю силу, могутність й всебічність життєвої правди марксової діалектики. Досвід соціалістичного будівництва вже такий багатий, соціалізм вже такою мірою просякнув у повсякденне життя, в роботу, у взаємини між людьми, що є всі дані, якщо письменник опанував методу матеріалістичної діалектики, художньо проникнути в майбутнє, що будеється сьогодні.

Союз радянських письменників упорається з цими завданнями тільки за неодмінної умови, що його кадри найактивніше увімкнуться у повсякденну боротьбу за соціалізм на всіх її ділянках.

Повз жорстоку класову боротьбу, що її пролетаріят провадить на всіх ділянках соціалістичного будівництва, не може пройти радянський письменник. Він повинен показати цю боротьбу в художній формі, як активний і непосредний учасник боротьби. Тільки тоді він може дати художньо-умотивований твір, дати справді художнє відзеркалення дійсності, дати твір високої художньої якості, класової насиченості й ідеологічної витриманості.

Показати в художній творчості роль комуністичної партії в будівництві соціалізму, відтворити на художньому полотні її славу і неповторну історію, дати героїв далекого минулого, героїв громадянської війни, героїв сьогоднішнього дня — передовиків ударників ударних і госпрозрахункових бригад, колгоспників, що провадять активну боротьбу проти куркульства і за організаційно-господарське зміцнення колгоспів, комсомольських і комуністичних

осередків, — що може бути багатше за це силою подій для художника. Перед союзом, надто перед його комуністичною частиною, стоїть завдання додержуватись правильної лінії щодо попутників, всіляко привертаючи їх на сторону пролетаріату, залучаючи їх до активної участі в соціалістичному будівництві, допомагаючи їм опанувати марксо-ленінську методологію, водночас даючи рішучого одкоша класовим ворогам у галузі літератури.

Багато ширше змістом і розмахом, ніж досі, стоїть завдання виявити й виховати нові покоління пролетарських письменників і художників із передових ударників, робітників і колгоспників.

У противагу замкненій груповщині і нав'язуванню думок того чи того літературного угруповання всім письменникам — в союзі письменників має знайти місце змагання творчих напрямів і течій, справді принципова критика ворожих пролетаріатові тенденцій в художній літературі.

Вельми відповідальне завдання постає перед літературною критикою. Критика повинна допомагати письменникові підвестись на вищу ступінь творчості. Критика може це зробити, якщо самі критики серйозно візьмуться до теоретичної учоби.

Під прапором боротьби за генеральну лінію партії, на основі участі в будівництві соціалізму й боротьбі з класовими ворогами та опортуністами всіх гатунків на принципах високої ідейности, залучення й приєднання до творчої діяльності найширших трудящих мас, єдиний союз радянських письменників, як загін культурної соціалістичної революції, піде до нових, вирішальних успіхів.

ПЕТРО ЛИХОЛАЙ

СОЛІДАРНІСТЬ

СЬОГОДНІ я
в нічній зміні...
Сонно куня за вікном ніч...

Цех шумить
в роботі невпинній.

Зараз роботи
незліч.

Я—за варстатом.
Наряд—в кишені. У

Біля станіни—
деталі в ряд.

Різець виплітає стружки кручені.
За зміну

я мушу

здати

наряд.

Все підраховно.

Ясно.

Точно.

14 деталей

за 7 годин.

30 хвилин на одну обточку...

У шибках вечірніх

синій тин.

Впевнено трибами варстат цокає

Чую заїда десь один трибок.

Треба б змінити, та...
підойму торкаю.

Підожде.

Деталі ж

здати

в строк.

Ритм в роботі зрушено.

Рівно самоход іде.

На шківках брисочки

від електроламп.

Працею захоплений
чую самохить десь
Кризь шум,
мов в долоні, пасів ляск.

Ніч у вікно дихає.

Вітер підбадьорює.

Іскряться зінниці

чорних шибок.

Різець грубу стружку

обдер і в'є

тонкий срібнопінний

металю струмок.

Враз

задеренчали:

перебор,

трибки.

Рух,

мить,

ривок

руки...

... З скреготом

стихши

варстат

спинивсь...

Слюсар звично в корбку заглянув

— Треба замінити—

спрацювавсь трибок.

Ясно—

тепер не виконать пляну:

година простою...

стукає молоток...

Розібрать—не просто

і зібрать—не просто.

Часу треба,

а час іде.

Старий слюсар пильно трибки

у лад мосте
добре старий знає
як ставити й де.
Виймаю цигарку,
до вікна підхожу,
до вікна, де стала ночі
тмяна синь.
Над димарем місяць
приткнувся на сторожі
сріблястую тирсу на завод
струсив.

А під вікном тихо
хитається море,
не море, а сивий хмарами
туман...

Огником дозорним
десь далеко зорі.
А в думках
з туману
встає
Дніпрельстан.

Бачу—
крізь тумани хвиля хвилю
гоне
на беріг, на греблі бетонний
пасок,
А з греблі плякатом—
тонни бетону,
ударнику, дай,
закінчимо в строк!

На березі лівім, на березі
правім
на щоглі високій
червона зоря.
І от, як бетонщик плечі
розправить—

Плян виконав!
Зорі горять.
Але зоря сяє першою там,
де більше відваги,
де завзяття,
герейства,

де в кожному русі
змагання за плян,
де кожний один частиною
всіх став.
... Лист.
Звичайний.

Простими словами
цю звістку сьогодні мені приніс:
Товариш працює
на Дніпрельстані,
найкращий в бригаді він
машиніст.

З захопленням пише:
„... Знаєш,
по-новому хлопці працюють
у нас.
Під вечір в бригадах думка
одна лише:

Хто краще,
Хто більше
бетону дасть?

За зірку змагання,
за нашу червону
і першою вийшла
бригада моя!

Останні рядочки
У тумані тохнуть,
а зорі далеко—
горять.

Боротьба,
змагання...
Дніпро шумить...

— Сьогодні у наших
гуртожитку
куркульських агентів трьох
знайшли.

В перемогах сили множаться.
Так от—
тримаємо фронт
трудовий.

Гляди ж,
не схибни з дороги.
Будуємо... Наша. Новий...
До повної перемоги—
Так закінчено лист. Все...
Десь далеко шумлять пороги...
Іх водою

новий Дніпро занесе...
До повної перемоги.
До перемоги за нову синь,
краплену сивом електрозорі.
За нову людину,
що синь змести
може у клекіт моторів.

... Місяць зануривсь,
водою пливе.
Дніпр хвильно чека тої днини,
щоб на греблю сперлось
місто нове,
столиця нової України...
Від дум відірвав товариш.
мрій синій дим
розтанув:
— Про що під вікном мариш?
Деталі лежать Дніпрельстану.
Деталі
лежать
Дніпрельстану
у мене біля варстату...
До слюсаря—
той останню
гайку почав закріпляти:
— 14, кажеш,
по пляну—
варстат вже готовий—іди.
Старий скептично глянув:
— Незробиш—
ще молодий.
Ритм в роботі зрушено,
вперто самоход іде.
Наді мною зорями
блиск електролямп.
Працею захоплений, знаю—
мусять стріти день
готові чотирнадцять—плян.
Поруч за варстатами,
рядком по прогону
товаришів постаті.
Шківі мигтять.
З держальцем з'ютовано
терпкую долоню.
Деталів залишилось—
п'ять.
Блекне сайво лямп вгорі.
Ранком ніч подолано.
Від деталі очі

стомлені одвів.
Дванадцятку скінчено.
Рукою подав мені
кран на обточку
останні дві.
Під променем соняшним
рожевіють тіні.
Веселіш в корбці
трибочків танок...
Кінець зміни.
Гудок.
Знімаю останню деталь
з пляншайби.
Підходить майстер:
— Ну, що?
Наряд зроблено.
Деталі негайно
передати далі...
Пішов.
Наряд зроблено.
Тепер не один,—
бригадою скажемо майстру:
— 14 деталей за 6 годин
і... крапку став.
Вихожу з цеху,
груди розправив.
Промінь сонця в груди
як спис.
— А ти того... здорово...
справний..,—
Сказав старий слюсар і
міцно руку стис.
Нам завзятим і юним
епоха гука:
Піднімись,
стань на зміну
під варстатів стук.
...
Я хотів ще сказати—
як приємно щеміла рука
від того дужого потиску рук.

ОЛ. ДЬОМІН

ХРОНОМЕТРАЖ ЕНТУЗІЯЗМУ

Дніпробул, лівий беріг, майдан „А“, будівництво ремонтно-механічного заводу, фасонно-ливарний цех.

5 годин 32 хвилини.

Виселок № 9 розлігся понад балкою, що стримить у Дніпро. В гуртожиток № 35 крізь спітнілі вікна прокрадається сонце. Тут мешкає бригада Дудника.

Проміння сонця перестрибує з ліжка на ліжку, не зважаючи на невдоволені рухи господарів ліжок, що енергійно відмахуються ковдрами. Невгамовне ранішнє сонце будить хлопців. Час уставати.

Перший прокинувся Кушнирук.

5 годин 35 хвилин.

— Гей, хлопці, вставайте! Новицький, чуєш? Штовхни сусіду! Ковдри сповзали і з-під них виглядали заспані обличчя, вкриті злегка потом, зморщені, примружені, застигли в чеканні ранішньої свіжости.

За законом природи кожний ранок вмивається росою. І коли спадає туман, загораються зелені трави, всміхаючись сріблястою росою.

Комсомолія, така ж юна, як і ранкове сонце, вишикувавшись у ряд коло вмивальників, по черзі змивала кволість, заспаність, зворушливі сни.

6 годин.

Сонце перекинулось на вузьку колію, пронизуючи своїми іскрами росяні краплини, що лежать геть на всіх предметах. Праворуч горіло на сонці риштування будівлі ковальського цеху.

Як легко, як хороше відчуває себе людина свіжим ранком, коли озон сполучений з холодним ще сонцем.

Бригадники на місці. Мотористи Вергун і Тонкошкірий востаннє пильно оглядають бетономішалку, мастять триби барабану. Виковроб — ентузіаст Брозгуль і бригадир Дудник обмірковують, як розставити робсилу.

Волошин — найкращий десятник у цеху — раціоналізував завантаження ківша і повчав робітників.

До штурму комсомольці приготувались.

6 годин 59 хвилин.

Ще одна хвилина — і штурм починається.

7 годин.

Рубільник дав іскру. Триб барабана відрахував секунду.

— Ми дали слово, братва! — чути десь з ряду „А“ вигукує Ваня.

Моторист поволі притискає важіль. Струм рвонувся в мотор, пас ляснув по маховику і зашумів.

7 годин 1 хвилина.

Два наповнені бетоном вагонети помчали вузькоколійкою, підтовжувані енергійними хлопцями.

Технік Левітова на правім поворотнім кругу червоними прапорцями вказувала напрямок руху.

Штурм триває.

7 годин 12 хвилин.

Стрілки брозгулевих годинників поспішають зробити коло. Брозгуль пильнує час та якість замісів.

Секунди перетворювались на оберти барабана, хвилини — на заміси, вільні ж секунди здавались сторіччями.

Штурм вимагав якомога ущільнити час у цей знаменний день

7 годин 23 хвилини.

„Бгер“ від роботи тримтить. На ньому посміхається фарбами гасло:

„Наш пароль — 700 замісів“

Поруч — вільні „червона“ і „чорна“ дошки.

Хронометражист нервово дивиться на годинника. Він відрізує маленькі відтинки часу на спогад минулій години, такий же бойовий і комсомольський.

Близько 8 годин.

128 й і 129-й заміси забраковано: вийшли без цементу.

Брозгуль і Волошин попереджають:

— Даючи темпи, не забувати про якість!!!

Робітники, що працюють коло завантаження ківша, відчули по голосу, як виксвроб закінчив фразу трьома знаками оклику.

І тут же, за хвилину, на риштованні вивішено:

**„Дудниківці, бийтеся за темпи,
за якість“**

Попсовані заміси викинуто.

7 годин 55 хвилин.

Чижев сповіщає хлопців, що як такі темпи триватимуть і далі, то курс напевно взятий на 800—1000 замісів.

8 годин.

Велика стрілка зробила повне коло. Маленька — лише 5 хвилин. Хронометраж подає зведення:

За одну годину видано 146 замісів!

8 годин 9 хвилин.

Бригадир Дудник підходить важкою ведмежою ходою до гуркотючої бетономішалки. Товстий палець занурюється в смолу, і на паролі,

замість

червоних „700“,

з'являється чорним

„1000“.

— Що це? — питають комсомольці-теслярі, вказуючи на нове гасло. — Чудо?

— Це? Це після літучого опиту-обмірковування новий змінно-зустрічний плян. Замість 700 — 1000!

— Ага!..

Вони зрозуміли.

8 годин 12 хвилин.

На червоній дошці — прізвище кращого підштовхувача бетоновізків — Василя Колосюка.

На першій поворотній дорозі стоїть парубчак. У роті йому виблискує золотий зуб. Це — завідувач економічного сектору комсомольського осередку — Володя Майшик.

Він повертає круг. Колосюк плює в долоні і... тільки п'ятки замигтіли.

Пі-і-шов кур'єрським по шпалах. До-ро-гу-гу-гу!

8 годин 14 хвилин.

Зіскочив маховик. Бетономішалка стала.

Щось, наче паніка.

Але слюсар, що чергував на дільниці, швидко встановив, ще тепло від тертя, маховика на місці.

Рубільника ввімкнули. Бетон пішов.

8 годин 18 хвилин.

Помічник виконроба Б. С. Чижев, стоячи біля хронометражиста, розказує анекдота.

Зміст його дотепів зводиться до того, що записувати зайвого не можна, але ж і не „ловити гав“ — добре вести облік.

— Та, гаразд, облік буде, не забарились би комсомольці.

Час визначити не можна.

Дудник вніс пропозицію: класти на дно бетоновізків рогожу. Це збереже час на вивантаженні бетону в „башмаки“.

8 годин 21 хвилина.

Забраковано заміс!!!

Брозгуль оголошує товариську догану мотористові.

Бетон укладають у важко арміровані „башмаки“, він має бути кращої якості. На цих „башмаках“ зводитимуть незабаром колони цеху, найбільшого на будівництві.

8 годин 25 хвилин.

Секретар комітета комсомолу Дніпробуду приїхав подивитись на штурм. Кепа комсомольського комплекту й синя „майка“ замигтіли в живім конвеєрі завантажників. Почтарьов став до завантаження грузу.

— Хіба втримаєшся осторонь такої роботи, — каже він.

8 годин 28 хвилин.

Товариш Шаманський тут. Він — секретар ЛКСМУ Учкомбітату, прийшов повчитися організації ударної роботи.

В нього на дільниці ця ж бетономішалка, з цим же мотористом давала за зміну 65 замісів.

8 з половиною годин.

— Хлопці, відстаємо!

Брозгулеві годинники тримтять в лівій руді. Правою виконроб подає команду викидати заміси. Рівно о 8¹/₂ год. цифра замісів:

192

8 годин 41 хвилина.

— Давай, давай, давай! — кричить моторист Вергун. Він хоче піднести графік замісів угору з небаченою швидкістю. Реально.

Не кричати він не може. Заміс залежить од нього.

8 годин 50 хвилин.

Помвиконроба Уманський мотористові:

— Натисни, ми мусимо за дві години видати 240 замісів.
І коли було рівно...

9 годин —

240 замісів

9 годин 17 хвилин.

Темпи кривою пішли вниз.

Вагонети повільніше застукали по кустарних рейках.

До речі — про рейки.

Рейки зроблено за пропозицією одного десятника РЕМЗ'у так: на дерев'яні бруски набивають звичайний залізний кутник, потім заправляють його гвіздками і путь готова.

9 годин 18 хвилин.

Старший виконроб РЕМЗ'у Чорновіл прийшов на будівництво цеху подивитися, як дудниківці плянують свою роботу.

Він з недовірливою посмішкою киває головою, мовляв, за таких темпів може потерпіти якість.

— Дивіться, як би не схибили, — звертається Чорновіл до Брозгуля.

9 годин 21 хвилини.

Так, просто самому собі сказав Брозгуль:

— Якщо б усі були комсомольці, а то воно не так.

Ці слова почули мотористи й у відповідь налягли на скрего-чущий маховик.

9 годин 25 хвилин.

Курс знову взятий за графіком: за 25 хвилин — 60 замісів.

— Новицький, ти, брате, швидше подавай на кругу, маленька затримочка, — звертається до стрілочника ударник старик Карнаух.

9 годин 30 хвилин.

Як з гармати — 305 замісів!

Груншпунт робить перепочинок. Він краще за всіх гонить вагонети, швидше вивантажує їх.

9 годин 45 хвилин.

— Кров з носу, а 1000 дамо! — кричить Вергун секретареві цехосередку Сенінові.

Сталось надзвичайне: у Вергуна з носу пішла кров.

— Давай підзміну! — затурбувався Тонкошкірий.

— Та ні, хай, якнебудь.

Зміни він не хотів. Замасленим рукавом витер кров і знову став до своєї ваhti, ваhti бетонного потоку.

Кров з носу, а... Вергун продовжує своє. Він знає, що від нього залежить кількість замісів та якість бетону.

Час поспішає. Кожна хвилина, кожний десяток секунд і враховано.

9 годин 50 хвилин.

Начальник будівництва алюмінікомбінату приїхав подивитися на штурм. У них також до XVII МЮД'у готують виробничий подарунок щодо кількості і якості бетонозамісів.

10 годин.

Три години відданої праці бетонярів-комсомольців вилились в одну цифру, ударну і звиятжну:

350!

10 годин 5 хвилин.

— Натиснути.

Відстав дрібняк.

Секретар комітету комсомолу Почтарьов кріпить фронт дрібняку.

10 годин 12 хвилин.

Біля ківша—живий конвейер засипки.

1 скринька—дрібняк.

1 скринька—груз.

1 скринька—цемент.

1 скринька—морський пісок.

2 скриньки—евпаторійський пісок.

10 годин 18 хвилин.

— Додати води. Бетон швидко мерзне, слова Брозгуля для мотористів—закон.

Єдиноначальність.

10 годин 20 хвилин.

Дрібняк—став ударним. Почтарьов усміхається. Багато важить—дружба.

— Ось в кого вчитися,—говорить десятник, вказуючи на райкомівця.

10 годин 25 хвилин.

Дудник перевіряє розстановку сил. Важко сполучити гарячковий ентузіазм комсомольців з потрібною тривалістю замісу, високою вузькоколіїми, з високоякісним бетоном.

Всі на місцях.

10 годин 30 хвилин.

Веселе обличчя Вергуна спітніло.

Коли стрілка зупинилась на секунду, і це значило 10 з половиною, Вергун замасленими руками провів по зморшках лба і зсунув кепа на потилицю:

— Товаришу студентка, — звернувся він до Лори, практикантки, що добровільно робила на завантаженні, — вам од робітничого механізму палкий привіт!

Лора зареготалась і знову за лопату.

400 замісів

Одну секунду можна побалакати.

Гарний хлопець, цей самий Вергун.

Без 10 хвилин 11.

Стоп! 452 заміси. Бетономішалка стала.

Невистачило води.

Перестій.

Чверть години пішло на нараду та відпочинок.

Відзначено потребу зміцнити фронт завантаження, бо хлопці втомились.

11 годин.

Голова робітничого комітету Галушков допомагав насипати дрібняк на ноші, і коли виникла потреба когось змінити на відкатці вагонетів, він змінював вид роботи.

Золоторотий Володька, підійшов до Галушкова і, поклавши важку руку на вогке плече, сказав:

— Старий, викликаю на змагання — хто більше, хто краще?

— Зі мною, комсомоле, — всміхнувся голова, — гаразд!

11 годин 16 хвилин.

Секретар цехового осередку, Ляоня Сенін, ввімкнувся третій у наскрізний штурм.

— Братва, праця наша добровільна, ми мусимо її виконувати якнайкраще!

Тонкі рейки здригалися від шаленого бігу маленьких коліс.

Кремезна жінка, технік Левітова, червоними прапорцями регулювала рух поїздів. Її жартома хлопці прозвали „кукушкою“, * — голос їй був трохи верескливий.

Тонкі рейки, як вени, а на стиках — пульс. „Єгер“ — серце круговорота.

Хто ж тоді виконроб Брозгуль?

* Маненький паровозик.

Він правив за клапан серця, напрямну вітку, якою мали йти повні бетону вагонети, він не пустить бракований масив, ні.

Дудник? В цій загальній схемі боротьби—хто був Дудник?

Біля конотори дільниці з рота бетоняра зірвались каракулі речення:

— Я — бригадир Дудник.

Це Ваня відповідав завідувачеві їдальні, який готував поліпшений обід з ударним обслуговуванням за спеціальним ударним столом для штурмовиків. Треба було домовитися про час.

11 годин 30 хвилин.

На поворотнім кругу, де начальником станції чергував Володя Майшик, навантажений бетоном вагонет зійшов з рейок.

І досить було вигуку: „Го-ов, винний стрілочник“, як збіглись хлопці й на руках підійняли важкий вагонет, поставивши його на місце.

11 годин 31 хвилина.

Тверезим дзвоном задрижав уламок чавуна, що висів на стіні дільничного склепу.

Брозгуль підвів руку й щось сказав мотористові. По півхвилинній роботі бетономішалка зупинилась.

— Чому? — прибіг Дудник.

Відповів Брозгуль одним словом:

— Обід.

Обід.

Ще ніколи не був такий смачний флотський борщ та гуляш, ніколи ще з такою силою не лоскотав різдрі запах їжі, проте, завжди з однаковим запалом дудниківці штурмували свій комсомольський цех.

За „Столом ударника“ з двох боків сиділо 32 бетонярі, набираючись сил до майбутнього бою.

Над столом плякат:

*Сьогодні на 4 дільниці бригада
Дудника за 4 години дала
502 бетоно-заміси на „Енері“*

Терміново з друкарні приставили листівку „Удар“, екстрено видану на будівництві.

Час забули визначити.

Маленький дощ тривав лише чверть години, присадивши до землі куряву, що допіру бунтувала в повітрі. Блакитний океан

неба дав дорогу хмарі на південь і вона, коливаючись, упливла... Сонце знов глянуло на землю і всміхалося блиском дахів, металевих частин машин.

Секретар партосередку Шевченко, зібравши навколо себе молодь, креслив на землі пальцем найкоротший шлях до ряду „А“ цехових колон.

Плян готовий: сірі заглибини — колії, кружочок — бетономішалка, крапки — копані „башмаків“.

— Завжди треба думати обов'язково головою, — підвівся Шевченко, закинув руку за голову й проказав: — Гайда!

2 години 30 хвилин.

В освіженому дощем повітрі якось легше бігти, рухати руками, до того ж і спека менша.

Дудник говорив хлопцям:

— Дивіться, кожна секунда, марно витрачена, краде бетон з вагонета!

І хлопці, не відчуваючи втоми, ще швидше гнали вагонети з матеріалом, заради якого оголошено штурм.

573 заміси

показувала дошка — зведення.

2 години 52 хвилини.

На вантаженні перекличка. Зміцнення цієї дільниці викликала затримка завантаження в ківш „Бєра“. Шевченко видерся на купу піска і тільки почав:

— Комсомоліе!

Заросле чорним волоссям зморшкувате обличчя Томіна обернулось до Шевченка.

— Що?

— Хіба ти комсомолець?

— Га? — підійшов Позничерев, бадьорий старий з бригади Пляшка.

— І ти комсомолець? — здивовано запитав юнак.

Вони, обидва старі, ношами подавали евпаторійський пісок. Під час штурму вони були справжні комсомольці, з комсомольською енергією вони, Позничерев і Томін, підганяли відсталих.

— Комсомоліе! — продовжував Шевченко, — ваша дільниця відстала, хто втомився, — ставай за бетоновізки, ми дамо зміну...

3 години.

Бригадир Дудник разом з редакцією „Удара“ перевіряє роботу поворотних кругів.

Перший круг — комсомолець Бондаренко, він не повертає круг, тільки но відкотивши вагонет, а лише тоді, як під'їжджає наступний. Другий круг — Пшеничний.

— Треба помстити прогонич, круг туго ходить.

Третій — Василюков. Добре!

Четвертий — Колосюк, був на червоній дошці — молодця, гарний стрілочник!

П'ятий круг. —

— Ні до біса робота, вигнати геть стрілочника!..

— Звільнити!

Економробітник Майшик засміявся:

— Гаразд, давай рождот!

— Ні, ні, дядько жартує!

3 години 7 хвилин.

Барабан обганяє велику стрілку в три рази.

Сторонні казали:

— Мотористові такі темпи не дають і вгору глянути.

Вергун і Тонкошкірий дивились вгору, один на ківш, другий — за моховиком, але не можна ж гав ловити. Треба штурмувати.

630!

3 години 12 хвилин.

Сонце опинилось посередині цеху, не даючи дивитись на „Егеря“.

Невистачає бетоновізків. Знову: „винен стрілочник“. Володька Майшик, що сили біжить колією. Але заміс не може чекати — він готовий. Барабан повільно виправляється, йде донизу.

Вагонет, завантажений попереднім замісом, затримали і навантажують у нього ж другий заміс. З двома порціями, важко осівши на колеса, вагонет пішов повільніше, ніж звичайно.

3 години 25 хвилин.

Раціоналізаторська думка комсомольців-ударників працює. На дно вагонета укладають грубі залізні аркуші з ручками по краях, вони замінюють рогожу, що її цемент швидко роз'їдає:

3 години 40 хвилин.

Перший плян виконано.

700 замісів!

Брозгуль страшенно радіє з того, що штурм кінчиться надвиконанням первісного пляну. Але другий і остаточний — зустрічний.

Його радість поділяють усі бетонярі, техперсонал і добровільці.

3 години 41 хвилина.

Нема вагонетів, затримка. Технік Левітова всією своєю масною фігурою труситься, біжучи до поворотного круга.

3 години 54 хвилини 40 секунд.

Бетономішалка стала.

Нерви Дудникові натягнулися тросом.

— Як можна?

3 години 55 хвилин.

Бетономішалка пішла.

Далі. До кінця штурму.

З кожним обертом маховика меншає час до кінця штурму. Вечір-бешкетник дивиться з-за бараків робітничого виселку і наче попереджає про шабаш.

Брозгулеві годинники тривожно відстукували останні хвилини, додаючи в дебет комсомольського штурму по одиниці бетоно-замісів.

З окремих одиниць склався підсумок.

Штурм закінчено, але тисячі замісів скаля не показує.

Мітинг коло бетономішалки був надзвичайний.

Сердилися, раділи, обвинувачували, вимагали, захоплювалися.

— Якщо вже сьогодні не змогли дати тисячі, то наступним разом тисячу двісті вкладемо!

За вісім годин штурму

вкладено бетону

962 замісу!

ЯРОСЛАВ ГРИМАЙЛО

Д Н І П Р О Б У Д

(Роман)

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

I

„РОБОТА йде! Нехай, у згустках піни,
Дніпро вирує нам наперекір —
Та ми поставимо турбіни,

Як не вируй і як не вір!

Ого, далекі від сохи —

Науки й техніки шляхи!

Робота йде! Ростуть мости,

Минає літо... Та нехай!

Буде, як пишний сад, цвісти

Наш трудівничий, любий край!“

Із під пера його такі дзвеніли гами...

Сказати просто й без осуд:

Такими, за тих днів,

надхненними рядками

Оспівував Сазанов Дніпробуд.

Що правда, був хотів згадати й про ражі,

Але, любивши автора „Клярнетів“, —

Він вирішив: поезії чужі —

Слова такі неміжпланетні.

Не знаю, на якій психологічній базі —

(Крук виїхав, робота — здогади можливі).

В якійсь дитячій рівновазі

Цей місяць працював і жив він,

Забувши днів минулих ношу...

Писав дружині, що любив, що скучив...

А ввечері бродив повз круч тих,

Шукав можливостей зустріти листоношу.

Перебуваючи у стані отакім —

Сказавши так не перекашу —

Коли здається і кропива — квіти,

Борні всієї і розгардіяшу —

Сазанов просто не помітив.

Не диво, отже, й те, що дійсністю зогріто
І в віршеві лише — рядок:

„минає літо“...

Минало літо. Як озерця, дні,
Пори цієї, тихі і прозорі.
Дніпро притих. Сухі, здавалось, зорі
Одбились там, десь на скелястім дні.
Та вранці вийди й стань біля стапелю,
Де на котку уже готовий ряж,
На ту притихлість тільки зваж,
Як тріску б підхопив

і з розмаху — об скелю!

Але напружено уже дрижать канати
І перша хвиля люто б'є у борт...

— Давай! —

Коток тріщить. Затримка.

— Що за чорт?!

За цілий день не можемо ради дати! —

Тоді, як мяч,

таку почувши мову,

У гурт влітає містер Товву.

Незрозумілі і тому чужі —

Якийсь важкий слова лишають слід:

— Рот! Рот! Несесері сижія!

Ляйк фат в'ї канот більд!*

Хвилину розгубленість.

А тоді —

команда:

— Назад! —

Гойдаються тіні...

І знову

канатів десь там на воді

Сплески глухі і обличчя спітнілі.

І знову — нервовий двобій молотка...

(Осінь на дощ уже склала угоду).

І десь, аж під вечір, кашиця з котка

поволі сповзає на воду.

... Машин би. Машин би, як сонця імлі...

Думає Гурин, схилившись ниць і

Тривожно помітивши, як тибелі

Підколюють палі кашиці**

— Хазяїн ото не колов би отак —

(Комусь Артамон).

* Ні, ні, так не збудуємо. Машини потрібні.

** Вживаючи „ряж“ і „кашиця“, — автор знає, що це — одна річ.

— Той узяв би за барки!
І давши рушати артільникам знак,
Потяг до своєї грабарки.

Вечір і дощ. Хмари сувої
Ретельно затьмарили неба степю.
Гриша іде повз ями і вибої
І зупиняється біля стапелю.
Тиша.

І раптом з кутка до кутка
Відлуння від цокоту молотка.
— Хазяїн ото не колов би отак... —
Здавалось, і зараз слова ці відтак
Гойдали імлу темносизу.
Гриша підводить ліхтарика знизу...
Тиша.

— Чудово! —

вигукує він.

І молота знову прискорений давін.
Нагнувся.

— Готово!

Надії не марні! —

І вже навпростець — крізь сугрови, яри —
Біг до своєї касарні,
Що ген майоріла вгорі.

— Справа проста. Ось, погляньте на це... —
Говорив, як благаючи йняти віри.

— Тибель, звичайний, з тупим кінцем
Паль не надколює — сам перевірів!

II

Карл Гранд сумує:

— Життя моє — сон!.. —

Карл Гранд на чарку скеровує руку.

Карл Гранд нервується

і грамофон

Виводить знайому „Розлуку“.

А вранці іде між садиб і хатинок...

... Що там будують?

Що то за вік новий?..

Гранда цікавить ген той будинок

З такими широкими вікнами.

— Що тут? —

На двері рукою і зором.

— „Майстерні, яких ще не бачив і світ!“

— А ти хто?

— А я хто?..

Я майстер Невзоров —
Крізь усмішку знову йому в одповід.
— Майстер? Я тоже майстер, до речі!..
І гордо здригаються Грандові плечі.
— Ну, що ж — до станка! Тут роботи по горло!
Та Гранд і на це йому звисока й гордо:
— Я дойтер майстер.*
Фірма Цвай Гольд!
— І дочка — майстер? —
І дочку приводь!
— Дивак! —
мовить Гранд, і рушає до дому.
А Невзоров стоїть — трішки схожий на кому.
Низький, вайлуватий
і дивиться з-під
Здивованих брів,
йому довго у слід...

III

Простий отой винахід був за вісь,
Що круг неї кружляли й сьогодні думи.
Він справді Гуринів настроїв підніс
Із якоїсь глухої — за днів цих — стуми.
Брак механізмів.
Людей.
І от —
Не диво, що він, нахилившись до столу,
Кілька разів записав у блокнот:
„Винахідник.
З Шатурки. Член комсомолу“.
Не диво і те, що весь вечір і день
Він ходив, приглядався до тих людей,
Що з їхньої волі, до певної дати —
Мала тепер ця споруда постати.

Вже день поглядав з-під насуплених брів
На вечір осінній, хмарно-похмурий,
Коли випадково з імлою забрів
До цього „самострою“** Гурин.
Поміж землянок —
землянка вгорі —
Нічим не різнилася особливим.
Блимав каганчик,
її грабарі
до дверей переповнили сливе.

* Німецький майстер.

** Так звуть будівлі, що їх самі собі будують сезонники, головно, грабарі.

П'явораю тінню чиясь голова
Підіймала щоразу профіль заячий
і повзлі потаємні слашаві слова,
Слизькими п'явками свідомість всисаючи.

— Братіє!

Важко цим дати рокам ім'я,
Люципер своїм бо позначив їх змістом.
Віру господь дорівняв був до каменя,
Та й камінь тепер розминають на тісто.
Світу конечна наблизилась дата.
Єднайтесь!

Любіте брат брата! —
... Секта! Працюють?..

І раптом з-за пліч —
Ген під наметом — на голос чийсь строгий —
(Гурин нагнувся)

У чому річ?..
Глухий притамований стогін.
Та тії ж хвилини — той голос, як ніж:
„Безсрамнику чортів, чого тут стоїш!“

А стогін зростав..
— У якому він віці?..

Гурин одскочив..
... Пологи в хліві цім?..

— Лікарський пункт не далеко ж тут.. он..
Та вже із сектантської тії халупи
Розмашистим кроком ішов Артамон.
Мить.

Зупинився.
Брови насупив.

Голос і посмішка штучно-печальні
— Не безпакійтесь, товариш начальник!

Ми тут — звиняйте
(зневага з-під брів) —

Ці справи сполняємо без лікарів... —
Далі не чув він. Чуйно приник

До стогону того —
Між ним бо долинув —

Здекларувавши нову цим людину —
Різкий повновладний дитячий крик.

Тоді Артамон всю іронії тінь
Ніби завершив:

— Ну, от і амінь! —
І Гурин пішов.

Нечіткий його крок
Ритм свій змінював часто і

Навіть стихав —
у полоні думок, у полоні невимовних настроїв.

А коли блискавки, їхні лінії ламані
Сяйво пройняли хмарні клубки —
Він непорушно сидів на камені,
Наслухаючи сплески вітрів і ріки.
Уривки розмов і відтінки облич —
Перебирав ніби ревний любовник...
Темрява.

Тиша.
Тільки, як клич
Визерне й зникне де-не-де вогник.
...А чи не ловимо гав отут часом ми?
Так, а чи ні — даємо, мабуть, дань їм...
Секти у дії,

а праця із масами
Досі не вийшла за межі плянів.
І раптом, ці думи сполошивши зник,
Щоб знову за мить, по якомусь надправу,
Цілком полонити до себе увагу —
Дитячий,
в уяві відтворений

крик.

...Який його шлях
і яка його доля?

Того, що родиться тут серед поля,
В вирі борні і надхненної праці,
Вкупі із велетнями, що поля ці
Перегрунтують з верхів до основ —
В іншої сутности — фарб і свастик,
Далеко — раніш, ніж яке будь „воно“
зуміє без хиби дві літери скласти?
Коли з Дніпробудом торуючи путь,
Велетень за велетнем...
путь не нарізну...

Струмись потужного соціялізму —
В бутність —
горожисту нині —
ввімкнуть?..

Тоді —
Чийсь очі з-під довгих вій
Довго дивились, насупивши брови

...А термідор?...
А в країні одній
Неможливість
подібної

побудови?..

...Не-мож-ли-вість?!

Десь там хитнулися далі від блискавки.
Містере Троцький, які ж ваші висновки?

Висновки партії!

Не тільки ж докори їй.
Невже повернути колеса історії?
Випало тільки, мовляв, нам на честь
На всьому банкрутства поставити хрест?

Так —

Інтервенція... Знаємо ціль її.

Бльокади...

Жорстокіші форми борні...

Але й загони революційні,

Мабуть, що зростатимуть день при дні.

Ні! Хоч у думці й дійшов уже дна ти,

Та іншої волі гартується сталь.

Ми ще позицій не думаєм здати —

і збудувати! —

На дечий жаль.

І знову обличчя знайомої форми.

Ущелини губ. Навіть пахоц космегики...

„І збудувати?..

А термідор ви

Дипломатично обходите все таки?..

Вітер війнув і знесилено відух

І перші холодні краплини дощу

Упали за комір...

(Він не помітив)

Знайомі шляхи і знайомі повіті...

І там між знайомих

(Обдав за них сором...)

На роботі

по днях, що стояли на варті їх —

Здавалось, єдиної думки і партії —

Він таки справді знайшов був кількоро,

Що їх не впізнати тепер у роботі

А у життю особистім й поготів!

„Переродилися, що їм не зич...“

Пошепки знову знайомий намовник...

Темрява.

Дощ.

Тільки де-де, як клич,

Визерне й зникне самотній вогник.

І от він іде — на той зов,

на огні —

І зір зупиняє на першім вікні.

Комусь там — то палко, то раптом з докором —

Пляни свої повіряє Невзоров.

— Ми мусимо це усвідомити виразно

Як гвинтик до гвинтика,
виріз до вирізу,
Немов ті у беріг мости —
В це будівництво врости!
Зрівняти — де рів,
Зрубати — де сук —
Розгардіяш цей прибрати до рук!

У русі, поставі — юнацький запал —
Зціплено губи. Звужено брови —
Атомом кожним до мап ген припав,
В роботу занурившись — Льовин.

А там ген —
ретельно позначивши датами,
Нервово назад одкидаючи чуб —
Рядками нерівними й карячкуватими
Дописував дописа —

Гриша Абчук.
Він вимагав —
надсилавши цю ноту —
Піднести в касарнях освітню роботу.

Гурин стояв у промоклім плящі
На грузькому шляху, на холоднім дощі...
Та не Гамлетом:

— бути — не бути? —
Думка ясна, без зрадливих закрутин.
— Бути, і тільки!
Бути, бо ні —
Значить умерти в кривавій борні.
Переродились?
Скоріше це ті,
Що просто із нами їм не по путі.
Підфарбований ворог...

Та ще випадкові,
Що якось на мить підхопила їх повінь —
А потім —
даруйте,

та ми ж тільки тінь...
Та й тінь... Ті клітини одмерлої ткани
Від організму нових поколінь
Одпадуть, на нім не залишивши рани.
— Бути! —
Напругою сповнені м'язні
Крикнуть хотіли у далі мовчазні.
— Бути! —

З найдальших країни заток
З-поза кордонів, що десь за імлою,
Здавалось, мільйони подібних думок
Йому відгукнулись луною.
Тільки скоріше — запал наш не вицвів.
Тільки скоріше — зростає Дніпрельстан!
Сектантські халупи, яруги, хліви ці —
З тобою не важко нам взяти у брані!

IV

— Кошмарна ніч! — Що тоді сказав Ніцин.
(Пригадайте: скафандру, розмов тих тон..)

— Ви собі, друзі, лише уявіть цей
Такий недоречний і дивний сон!..
Кімната звичайна з двох вікон і стін.
В кутку павутини потріпні сільця..
Кокетуючи трішки з одвертості — він
Не раз тут розказував сон цей партійцям,
Хоч в думці —

роботи не бачив познак.

І кожного ранку,
кроками струся
йдучи в осередок,
Вирішував так:

— За все по-новому віднині візьмусь я! —
Та дні підставляли такі йому карти,
Що бити їх —

Краще й не мар ти! —

...Ось ніби нині на свіжу ще рану
Гриша блідий жде наказу і санкцій..

— Згвалтовано ночі цієї Уляну.

Ті, що впізнав був — зникли уранці.. —

Ніцин підводиться й Гриші у тон
Доводить —

Що він тут — не Нат Пінкертон.

Потім приходили Льовин і Гурин.

Льовин — знервований,

Гурин — похмурий.

Обидва годину з упертістю кричі —

Підтримки шукавши від партосередку,

Докладно —

немов би дитині абетку —

Доводили сутність проекту кашіці.

А Ніцин, тоді ту відсунувши теку

І трішки кумедно схилившись над нею,

Так відповів:

— Що не гріх уже б декому
Знати —

хто Ніцин, і хто Веденєв *
Потім доводили. Він визнавав це.
Хиби — визнання, спростувуй — звіряй..
І зрештою Ніцин стає виконавцем
Своїх заперечень — наказів бюро.
Як виглядати в новім цім бою.
З чого почати походи побідні?
І він почував, що щоденно свою
Втрачає — і волю, і гідність.
Тоді він гукає:

Туди ген — До мас!

— На ділі поглянем, хто схилився ниць!

Хто робітник із нас — хто невіглас?..

І днями бродив між робітніх дільниць

Та й це не спасало. Вирішуйте їх ви.

Справи, як повинь, — суглоб на суглоб.

Житло.

Ідальня.

Культпраця

Тарифи...

І очі, здавалося, лізли на лоб.

— Ні, не здолаю! Дарма, що мені ти

Бажаєш, товаришу, й мужности, й сорому.

Немаю я стажу,

Немаю освіти... —

Скаржився згодом Ніцин Невзорову.

І визнавши це — підшивав лише справи,

Пливши безвольно за збігом обставин.

— Регулюй! —

Натискай!

Ваших заходів відбиток

Мало позначився в цій далині!..

Хтось відставав — натискаючи нібито,

Та хтось і подвоював міць у борні.

А тепер іде коротко про пейзаж.

Про пейзаж, що включає до речі й фон цей:

Бунтівливий Дніпро,

Напівзрубаний ряж,

Грабарі, залізничники,

сонце...

Та пейзаж, що позначили стиль його й тон

Не тільки природа, а й...

Артамон.

* Веденєв — головний інженер Дніпробуду.

Його роля тут, власне, така:
(Ніцин, Сазанов, збоку — артиль...)
— Так що, товариш, накинй п'ятака.
А ні — помахаем звідпіль.
— Як „помахаем“? В чім суть цих думок?..
Закінчити конче найближчого дня! —
— А так: —

і як доказ — важкий його крок
Нарівно із кроком коня.
І вже, —

знявши гамір і куряви дим,
Безслівно артиль вся рушає за ним.
Ніцин не втримався:

— Шкурник ти! Гад!
(Та як же здолати цю скруту?)
І вже за хвилину:

— Згода, назад!
Обертай, передній, гніду ту! —
— Шкурників більших не бачив, не знав ще...
Говорять, це втретє за кілька днів цих.
Кулаками сердито в повітря сукавши,
Довго не міг заспокоїтись Ніцин.
Та Сазанова більше вразила, ніж
Випадок цей, усвідомлений виразно —
Крукова постать, гостра, як ніж,
Поруч із ним, що, здавалось, як виросла.
— А, із приїздом!.. —

і руку навпроти
Руку, що трішки здригнулась у лікті,
Відчувши холодні і гострі нігті
і голосу тихі й улесливі ноти.
Крук посміхнувся бровою і узніссям:
— Як все, одначе, змінилось за місяць!
А там що?.. Театр!

І до вуха жартуючи:
— Ну, а в'язничку... в'язничку збудують, чи?..
І вголос:

— Хоча б і сьогодні, до речі —
Заходьте до мене надвечір... —

.....
Да! Я обіцяв вам подати пейзаж.
Пезаж, що включив би, до речі, й фон цей:
Бунтівливий Дніпро,
Напівзрубаний ряж,
Грабарі,
Залізничники,
Сонце...

Але (не ви лише) сам уже аж
Стомився —

Признатись без зайвого фалшу
Давайте погодимось з вами —
пейзаж

Перенести у розділ подальший.

ТЕТЯНА ГОЛЬДЕНБЛАТ

НА МАРТЕНАХ ДНІПРОСТАЛІ

Серпневий день
Вбирає сонце й простір,
Гарячий вітер
Б'є полинь в лице,
В степу встають
Бараки, білі й прості
Й один за одним
Виростає цех.
Мартенівський...
Навкруг бетонування.
Увагу скупчити
Негайно цеху слід,
І комсомол веде
Під гаслом соцзмагання
Підготування
Фронту всіх робіт...
Гуде сигнал
Він в наступ кличе знову
Це, бетоняре,
Працювать тобі!
Бригади
Гломозденка, Козирьова
Зібралися
В новий
упертий
бій...

Жорства і цемент,
Все наготові,
Гудок у бій
Бригаду проводив.
В очах огонь...
Зійшлись суворо брови,
І слово взяв востаннє
Бригадир:
— Час на роботу ставати
настав...

— Хлопці! — країна чекає
на сталь...

— Треба мартени закінчити
— Вчасно.
— В нас, бетонярів,
— Ударне є гасло.
— Дати, не гаючи навіть
— Хвилини,
— Тисяча двісті замісів
— За зміну.
— Чуєте, хлопці?
— Країна чекає...

І над мартенами

гучно лунає

Гасло ударне:

— Дати за вісім
Тисяча двісті бетонозамісів.
Темпи впертою волею взято,
Вони працювали
бадьоро,
завзято.

Заміс за замісом!..

Ніхто не пустує,
Бетономішалка невинно
працює

Нова вагонетка

змінює пусту,

Кожний боець
На своєму посту.
Нечувані темпи!
Щасливі і горді,
Дають бетонярі
Всесвітні рекорди

.....
.....

Скінчила зміна...
І лунає вість
Про перевиконаний плян.
За вісім
Не тисяча двісті —
Тисячу триста шість
Ентузіастами дано замісів...